POVOLÁNÍ RYBÁŘŮ

Původ materiálu
Elen Plzáková
Pořadí v lekci
11

Žalmy 127:1 Poutní píseň, Šalomounova. Nestaví-li dům Hospodin, nadarmo se namáhají stavitelé. Nestřeží-li město Hospodin, nadarmo bdí strážný.

Liturgické čtení-L 5,27-32

Klíčové pojmy, dobové a textové souvislosti

- **Ježíšovo vyučování** je neobvyklé: káže z loďky a navíc nedosahoval předepsaného věku a dobrozdání ostatních učitelů zákona. „Za mistra neboli učitele zákona byl pokládán jen ten, kdo se zákonu po dlouhá léta učil, dosáhl předepsaného věku (40 let) a byl i jinými učiteli uznán a k svému úřadu zřízen modlitbou a vzkládáním rukou.“ (BS-N, s. 1278)

- **rybáři** měli „podezřelou živnost“. Podle nařízení Zákona (Dt 14) se některá zvířata neměla jíst, ani se jich člověk neměl dotýkat. Jednalo se o zvířata nečistá z kultických, nikoli hygienických důvodů: v jiných náboženstvích byla uctívána a jejich obětní zabíjení bylo spojeno s určitými obřady, které Izrael neměl konat. Mezi nečistá zvířata patřily i některé ryby. Rybáři byli považováni za nečisté právě proto, že při třídění úlovku se museli dotýkat všech ryb, které uvízly v síti. První učedníci jsou tedy nejen z nábožensky „podezřelé“ Galileje, ale mají navíc povolání, které z nich v očích jejich pravověrných souvěrců činí nábožensky „nepoužitelné“ osoby. Navíc během vyučování (5, 2) spravovali sítě, pracovali a neměli čas na výuku – kromě Šimona, v jehož loďce Ježíš seděl.

- **Zajeď na hlubinu!** je zvláštní pokyn. Ryby se obvykle lovily brzo ráno před východem slunce nebo večer po jeho západu, kdy se ryby vydávaly do mělčích vod ke břehu. Do hlubin, kde se schovávaly přes den, se rybáři nevydávali. Moře pro ně bylo přece jen nebezpečným živlem, plným nečistých sil. Ježíšovo vyučování i působení naznačuje, že loví tam, kde by ostatní nelovili. Důležitou polohu jeho poslání vyjadřuje jeho zvěst: blízkost Božího království a pozvání k naději, následování, novým vyhlídkám i novým úkolům. Jeho působnost nebude omezena běžnými náboženskými zvyky a pravidly, bude se pohybovat mezi lidmi, jejichž lovení ti ostatní považují za zbytečné.

- Ujištění: **„Neboj se!“,** které v bibli slyší ti, kdo se setkávají s Bohem, s Božím slovem, dostává Petr od Ježíše, ve kterém s úžasem rozpoznává „Pána hlubin“. Proto před ním vyznává svou hříšnost, podobně jako se brání svému úkolu proroci (srv. např. Iz 6, 5).

- Ježíšova slova **budeš lovit lidi** je třeba chápat v souvislosti s předchozím vyhlášením, že i jiná města a jiní lidé musí slyšet zvěst o Božím království (Lk 4, 43). Jeho blízkost se projevuje skrze proměnu konkrétních lidských osudů. Zasahuje je a dává jim trvale novou podobu.

- obvyklá praxe byla, že si učedníci vybrali svého učitele, chodili s ním a učili se od něj. Ježíš **povolává za své učedníky** lidi bez zkoumání jejich způsobilosti. Nemusí u svého mistra dlouho studovat, aby se mohli stát jeho učedníky. Tak jako proroci i oni jsou slovem zmocněni k službě. Ústředním „orientačním bodem“ se pro ně stává Ježíšova postava, jeho osoba a příběh. Tomu odpovídá i okamžitá a rozhodná odpověď, kdy člověk opouští dosavadní jistoty a vazby a cele se soustředí na novou skutečnost.

- **povolání celníka** (Lk 5, 27-32) je dalším důkazem Ježíšovy personální politiky. Celník je také „uloven v hlubinách“ – není sice považován za nábožensky nečistého (to by byl snad jen kvůli tomu, že bere do rukou peníze i v sobotu), ale vzbuzuje pohoršení jak svou kolaborací s Římany, tak tím, že ke clu přiráží slušný zisk pro sebe.

úskalí textu

- není zapotřebí příliš zdůrazňovat, že učedníci byli lidé prostí a nevzdělaní. Spíš jde o to, že Ježíš si je nevybíral konkurzním řízením ani podle kádrových materiálů nebo podle výše jejich příjmu a majetku. Příběh o povolání vysvětluje motivy rybářů pro jejich rozhodnutí následovat Ježíše. Jejich úžas a vyznání naznačují, že si uvědomují Ježíšovy zvláštní rysy působnosti, jimiž přesahoval úkol obvyklého vykladače Písma.

- hlavní záměr Lukášova vyprávění není v tom, ukázat, že Ježíš umí dobře poradit i v cizím oboru nebo vyčarovat množství ryb. Rybolov v hlubinách je pro učedníky srozumitelným obrazem, že Ježíš se odváží do oblastí, kde to není obvyklé a kam se zkušení lidé nepouštějí, a přesto má lov překvapující výsledek. Rybolov se stává znamením (proto ten úžas) – zaslíbením budoucího smysluplného lovu v neobvyklých oblastech a souvislostech.

- možná se vás děti zeptají, co se stalo s rybami, které učedníci nechali na břehu. Vypravěč se soustředil na Ježíšovo pozvání, které posluchači přijali jako závazné, proto je zdůrazněn motiv následování, a ne konzumace ryb. Třeba si je rozebral přihlížející zástup…

pomůcky

- obrázek (fotografie) rybářů při práci

motivační uvedení do příběhu

S kým byste se ve třídě chtěli kamarádit? S tím, kdo má nejlepší oblečení, vybavení mobil? Komu jde nejlíp učení? Kdo je dobrý v nějakém sportu? Kdo je nejsilnější? S kým je největší zábava? S tím, koho ostatní přehlížejí? Proč?

Kdybyste měli postavit fotbalové mužstvo, družinu v oddíle, partu – podle čeho byste si vybírali?

Můžete s dětmi hovořit o tom, že si vybíráme vždycky ty, kdo jsou „na úrovni“, kdo se nám hodí. Motivace umožní zdůraznit ve vyprávění, že si Ježíš vybírá učedníky i mezi těmi, které ostatní přehlížejí nebo jimi pohrdají. Učednické povolání je nabídnuto jako šance pro všechny.

Co vás baví dělat? Co umíte? Čemu se chcete věnovat, až budete velcí? Je důležité o tom přemýšlet? Kdy se musíte rozhodnout, jaká bude vaše profese? Vybírá si člověk povolání na celý život, nebo ho může změnit? Co ho může vést ke změně?

osnovy vyprávění

a) osnova pro mladší školní věk:

I. Motivace

II. Ježíš vyučuje zástupy z loďky na jezeře

III. Šimon poslouchá, ostatní rybáři uklízejí sítě

IV. Ježíš rozkázal zajet s lodí na hlubinu

V. Nečekaně velký úlovek

VI. Ježíšovo povolání, učedníci jdou za ním

b) osnova pro střední a starší školní věk:

I. Motivace

II. Ježíš vyučuje zástupy z loďky na jezeře

III. Šimon poslouchá, ostatní rybáři uklízejí sítě

IV. Ježíš rozkázal zajet s lodí na hlubinu

V. Šimon se brání a nakonec poslechne

VI. Nečekaně velký úlovek

VII. Šimon-Petr vyznává svou hříšnost

VIII. Ježíšovo pověření, všechno nechávají na břehu a jdou za ním

IX. povolání celníka – Ježíš si nevybírá „ty nejlepší“

VYPRÁVĚNÍ

I. JEŽÍŠOVI UČEDNÍCI

Theofil přišel se spoustou otázek: „Musím pořád myslet na to, co jsi mi minule vyprávěl. Pro Ježíše to muselo být hrozně těžké. Jak to mohl zvládnout sám? Určitě se hodně modlil, ale myslím, že člověk potřebuje přátele, nějaké lidi, na které by se mohl spolehnout, požádat je o pomoc, zvlášť když má tak těžký úkol jako Ježíš a když mu také hrozí nebezpečí. Vím, že měl dvanáct učedníků, ale ani nevím, jak se všichni jmenovali. Vzpomínám si, že tam byl Petr, Jakub, Jan, Matouš. Byli to oni, na koho se Ježíš mohl spolehnout?

Lukáš se zamyslel. „Ano, myslím, že to byli jeho přátelé, ale když je nejvíc potřeboval, tak byli příliš slabí a on zůstal sám. Ale to ti budu vyprávět později. Ježíš učedníkům vysvětloval, čemu neporozuměli, vysílal je s různými úkoly a po jeho smrti a vzkříšení to byli oni, kdo první vyprávěli všem ostatním jeho příběh i proč se to všechno stalo. Kromě těch, na které sis vzpomněl, byli mezi těmi dvanácti ještě Petrův bratr Ondřej, Bartoloměj, Filip, Tomáš, ještě jeden Jakub (tomu říkali Alfeův, aby se to odlišilo), pak ještě jeden Šimon, zvaný Zélóta –

Horlivec, Juda Jakubův a Jidáš Iškariotský, ale ten má dost špatnou pověst. Jedenáct z těchto dvanácti vlastně byli prvními křesťany.

Theofila to potěšilo: „To museli být výjimeční lidé, když si je Ježíš vybral. Asi byli hodně vzdělaní a zřejmě nejlepší z těch, se kterými se Ježíš setkal.“

Lukáš se trochu usmál:: „Jednou Ježíš řekl, že lékaře nepotřebují zdraví, ale nemocní. Ježíš byl skutečně něco jako lékař, však také uzdravil spoustu postižených a nemocných. Ale všechny lidi uzdravuje z jedné nemoci, která nás postihuje každého, říkáme jí hřích. A i když ti jeho učedníci byli každý jiný, jedno měli společné: všichni byli hříšníci. A pro takové přišel Ježíš, takové k sobě zavolal.“ A pak začal Teofilovi vyprávět, jak si Ježíš některé ze svých učedníků povolal, a mluvil právě o těch čtyřech, jejichž jména si Theofil zapamatoval.

II. JAK ZAVOLAL LEVIHO

To přísloví o lékaři řekl Ježíš tenkrát, když si vybral za svého učedníka Matouše, jiným jménem Leviho. To byl hříšník na první pohled, bylo to zřejmé už z jeho povolání. Byl to celník. Asi se vám zdá, co je na celníkovi špatného. On neseděl na hranicích, aby kontroloval, kdo tam projíždí a jestli se nepřeváží z jedné země do druhé nějaká nekalota. Spíš to byl výběrčí daní. To taky už dnes nemusí být jasné, co by na tom mělo být špatného, ale tenkrát museli tihle celníci spolupracovat s Římany, jim pak vybrané peníze odevzdávali. Římany neměl nikdo rád. Byli to vlastně vojáci, kteří Izraelcům nalezli do země a vládli jim, ale nikdo o jejich vládu nestál. Lidé je nenáviděli. Nikdo nedával rád peníze na to, aby římský stát mohl dobře fungovat. Všichni v Izraeli by byli rádi, kdyby si římský stát šel fungovat k sobě domů a nechal je na pokoji. Kromě toho si takový celník z vybraných peněz velice často usypal něco pro sebe, takže ho vlastně všichni považovali taky za zloděje. No prostě hříšník. A považte, takového si Ježíš zavolal, takového chtěl mít nablízku.

A tak Leviho vyzval: „Pojď za mnou!“ A co na to Levi? Neřekl: Nikam se nebudu vláčet, tady uprostřed daní se mi dobře vede. Nic takového. Všeho nechal, vstal a šel za ním. A měl z toho pozvání takovou radost, že hned uspořádal ve svém domě velikou hostinu. To si umíte představit, že se to mnoha lidem nelíbilo a brblali, s jakými hříšníky že se Ježíš kamarádí! A právě na to jim Ježíš odpověděl, že přišel léčit nemocné a volat k pokání hříšníky.

III. JAK ZAVOLAL RYBÁŘE

Jiní jeho učedníci byli zase původně rybáři. To byli ti tři: Šimon Petr a bratři Zebedeovi. A zase se nám může zdát, co je na tom, rybáři, takové pěkné a tiché povolání, to museli být slušní

lidé, proto si je asi Ježíš vybral. Jenže tenkrát se rybářství za slušné povolání moc nepovažovalo. Možná by se to dnes dalo přirovnat k nějakému povolání, kde se musí pracovat s něčím hodně špinavým. Židé měli zvířata rozdělená na čistá a nečistá. Ryby sice všichni jedli, ale když se hodí síť do jezera, tak se do ní nachytá všechno možné. I dnes by vám kromě ryb v síti uvízly igelitové pytlíky, staré boty, podivné kusy umělé hmoty a všelijaké jiné svinstvo. Tenkrát neměli sice umělou hmotu, ale v jezeře byli i všelijací nečistí živočichové, a ti se dostali do jejich sítí taky. Rybáři to pak museli přebrat, a proto se všem lidem zdálo, že nejsou dost dobří, když se dotýkají i takových odporných věcí. Rozhodně neměli být dost dobří pro učitele, rabína, jako byl Ježíš.

IV. KAZATELNA NA LOĎCE

Tenkrát, když si vybral tyhle tři rybáře za své učedníky, kázal lidem na břehu jezera. Všichni se kolem něj tlačili, aby dobře viděli a slyšeli, a myslím, že to muselo být hrozně nepříjemné. Čím víc se na něj ti vpředu tlačili, tím míň ti vzadu slyšeli. A tak Ježíš dostal nápad udělat si kazatelnu z loďky. Právě tam dorazili rybáři z lovu a čistili sítě. Zrovna ten den nic pořádného neulovili, jenom to, co se musí vyhodit. Ježíš požádal Šimona, aby mu půjčil loďku, aby mohl mluvit z ní. Šimon souhlasil a odrazil kousek od břehu. Lidé se rozložili po břehu a všichni dobře slyšeli.

V. LOVENÍ RYB NA HLUBINĚ

Když Ježíš skončil s kázáním, řekl Šimonovi: „Zajeď na hlubinu a spusťte své sítě k lovu!“. Víte, Šimon byl zkušený rybář a tohle se mu nezdálo jako dobrý nápad. Vždyť ten den už jednou na jezero vyjeli a nic neulovili. A to tam byli v době, kdy jsou k tomu nejvhodnější podmínky. Ryby se přece loví. než vyjde slunce; pak za slunečního světla se už nechytí nic. A na hlubokou vodu, tam už vůbec nejezdili! Hlubin se báli, tam bylo nebezpečno, tam mohlo být všelicos, tam se báli lovit i zkušení rybáři. Nevěděli, co je tam může potkat, a tak z hlubiny měli strach.

Přesto Šimon Ježíše poslechl. Jeho slovo na něj udělalo takový dojem, že skutečně vzal loď a sítě a přes svůj strach i pochybnosti se pustil do lovení ryb. A co se stalo: vytáhli tolik ryb, že se jim trhaly sítě. Dokonce museli volat ještě na druhé rybáře, aby jim s tím šli pomoct. Naplnili rybami dvě lodě tak, že sotva dojeli ke břehu.

VI. ŠIMON SE BOJÍ

To byla tak výjimečná věc, že rybáře nemohla nechat v klidu. Šimona popadl ještě větší strach před Ježíšem než před hlubokou vodou. Vždyť tenhle člověk je silnější než všechny nebezpečné hlubiny, je Pánem nad vším nebezpečím, které kde na světě číhá. A ta jeho moc jistě není jenom z něho, ale z Boha. Takový člověk musí být svatý! A teď někdo tak vzácný mluví s ním, obyčejným rybářem. Jak to dopadne? Jak před tím Pánem obstojí? On sám je hříšný a když bude blízko tak svatého člověka, co s ním bude? Proto prosí: „Odejdi ode mne, Pane!“ Stejně tak to napadlo i Jakuba a Jana Zebedeovy.

VII. O SÍTI PRO RADOST A ODVAHU

Ale Ježíš Šimonovi řekl: „Neboj se, od této chvíle budeš lovit lidi.“ Šimon se nemusel bát, protože právě pro hříšníky a kvůli nim Ježíš přišel. Nemusel se bát už ani hlubiny, když mohl být s Pánem, který je silnější než všechna nebezpečí. A že bude lovit lidi, to určitě neznamenalo, že by měl chodit a házet na lidi sítě. On měl jít s Ježíšem, přivádět lidi k němu, a právě ty nejvíc hříšné. Všechny ty, o kterých si ostatní mysleli, že jsou horší. Rybáře, kteří byli pořád trochu špinaví, celníky, kteří byli trochu zloději. Lidi, kteří o sobě věděli, že nejsou nejlepší a nejkrásnější, které ostatní považovali za zvlášť špatné a kteří i před svatým Pánem Bohem jsou pro své špatnosti pěkně ušmudlaní!

A jak je bude Šimon s ostatními učedníky lovit? To se nedělá sítí. To se dělá kázáním o radosti, o tom, že Bůh chce očistit všechny ušmudlané i ty skrz naskrz špinavé od jejich viny a hříchu. Ledaže by se mohlo říct, že je to síť z radosti, a do takové sítě se může těšit každá ryba, každý člověk.

Když přirazili s loďkami ke břehu, ti tři rybáři nechali všechno, jak to tam bylo, a vyrazili s Ježíšem. Chtěli slyšet o té radosti, že Bůh a Ježíš o ně stojí, že i oni jsou pro něj důležití. Dokonce tak důležití, že se mohou stát těmi, kdo tuhle zprávu budou vyřizovat všem ostatním: I o vás Bůh stojí. Kdo bude do té sítě zahrnut, ten uvěří, že Bůh je s ním, že ho má rád, a bude z toho mít radost celý život. Také bude mít i odvahu, protože kdo je pro Pána Boha důležitý, ten se nemusí bát ničeho a nikoho. Stane se vyléčeným hříšníkem a to je člověk radostný a odvážný.“

Tak tohle – jak si Ježíš zavolal své učedníky – vyprávěl Lukáš Theofilovi. A Theofil, také učedník, měl zase do příště o čem přemýšlet.

MODLITBA

Pane Ježíši, prosíme, nauč nás dívat se na sebe i na svoje bližní tak, jak se díváš ty. Pomoz nám, abychom se nad nikoho nepovyšovali ani se před nikým neponižovali. Dávej nám odvahu, jako jsi ji dával svým učedníkům. Dej, abychom nezapomínali, že každý člověk je pro tebe důležitý. Amen.

podněty pro rozhovor

- žijí mezi námi lidé, kteří jsou povoláni k podobné službě jako byli povoláni učedníci?

- stačí, abychom se jen rozhodli, že budeme Ježíšovými učedníky, nebo o to také máme prosit?

- je na člověku vidět, že je povolán ke službě Bohu? Odlišuje se od druhých (uniformou, oblečením, bezchybným jednáním...)?

- už si vás někdy někdo vybral, pozval k nějakému úkolu, práci, výletu? Zůstali jste opomenuti? Proč?

- Slyšeli jste někdy, jak někdo rozlišuje mezi zaměstnáním – povoláním – posláním? Co tím může myslet?

- Jsou nějaká povolání, která byste určitě nechtěli dělat? Existuje dnes nějaké zaměstnání, které je sice nezbytné, ale je považováno za nečisté a ponižující?

- Je nějaký rozdíl mezi rybářem, který chodí s prutem k vodě, a těmi, kteří loví z lodí do sítí? (pro zábavu, pro obživu)

- Jsou ještě dnes celníci? Co dělají?

Odkaz na pracovní list
11 Povolání rybářů
Odkaz na píseň
V království Božím místa dost (EZ694)
To já, ó Pane můj, půjdu, když mne posíláš
Vstaň a hledat pojď tu zem (SV379)
Všechny děti v celém světě (BTS6)
Radujme se vždy společně, vzdávajíce chválu vděčně
Slunce pravdy, milosti, ze tmy již nás vyprosti
Tvoje, Pane Kriste, dobrota (SV346)
Jděte po všem světě (BTS86)
Cílová skupina

Školní

Mladší školní

Katechetické cykly

Pozvání na cestu - Evangelium Lukášovo

Biblický odkaz (kat)

Lukáš 5,27–32